

– redegøre over for Retsudvalget for, hvad der sker. Retsudvalget og § 71-udvalget har været løbende orienteret om, hvad der er sket i denne sag – det kan derfor heller ikke komme så meget bag på Folketinget – men jeg vil gerne give tilsagn om, at vi fortsat oplyser Retsudvalget om alt, hvad der sker, og at vi giver de redegørelser, som der er blevet bedt om.

Regeringen vil gerne så snart som muligt gå ind i en revision af den her lovgivning, men vi finder som sagt, at det ville være uforvarsligt ikke at tage de videnskabelige undersøgelser med i betragtning, når vi skal lave en lovrevision.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 27: Forslag til lov om ændring af lov om aftaler og andre retshandler på formuerettens område og visse andre love. (Urimelige aftalevilkår i visse forbruger aftaler m.v.).

Af justitsministeren (Bjørn Westh).
(Fremsat 26/10 94).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Lissa Mathiasen (S):

Som det fremgår af lovforslaget, er hovedformålet at gennemføre de civile retlige dele af Rådets direktiv om urimelige kontraktvilkår i forbruger aftaler. De offentligt retlige dele af direktivet blev gennemført i sidste folketingssamling ved en ændring af markedsføringsloven.

Generelt har ønsket med direktivet været at få harmoniseret medlemsstaternes lovgivning på

dette område, og forslaget her går ud på at indføre et nyt kapitel i aftaleloven med særlige regler om visse forbruger aftaler. Det betyder, at det er den erhvervsdrivende, der har bevisbyrden for, at en aftale ikke er omfattet af lovens bestemmelser.

Ligeledes foreslås en fortolkningsregel, hvorefter der skal fortolkes til fordel for forbrugerne, hvis der skulle opstå tvivl om forståelsen af et aftalevilkår.

Derudover slås det fast, at der ved anvendelsen af generalklausulen ikke skal kunne tages hensyn til senere indtrufne omstændigheder til skade for forbrugeren, hvis det medfører, at aftalevilkår ikke kan ændres eller bliver tilsidsat.

For det andet skal forbrugeren kunne kræve, at den øvrige del af en aftale, som indeholder vilkår, der strider mod hæderlig forretningsskik og bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser til skade for forbrugeren, skal opretholdes uden ændringer, hvis det kan lade sig gøre.

Til sidst indeholder det nye kapitel en bestemmelse, som beskytter forbrugerne mod visse lovvalgsaftaler.

Når vi ser bort fra direktivets bestemmelser, indeholder forslaget to andre elementer. Det første betyder, at domstolene herhjemme fremover får mulighed for at ændre en urimelig aftale; tidligere har det været sådan, at de blot kunne tilsidesætte den. Og det andet, som vel hovedsagelig må siges at være en redaktionel ændring, er, at man går ind og ændrer definitionen af en forbruger aftale i anden forbruger beskyttelseslovgivning.

Vi kan fra Socialdemokratiets side støtte de her skitserede ændringer, men derudover vil jeg godt knytte et par bemærkninger – faktisk et par rosende bemærkninger – til forslaget. Det drejer sig om det arbejde, der er foregået de nordiske lande imellem omkring forbruger beskyttelsen.

Der har været tradition for, at der de nordiske lande imellem har været en høj grad af retsenhed på aftalerettens område, og derfor glæder det os, at der er gjort et væsentligt stykke arbejde for at opretholde en høj grad af enighed om, hvordan direktivet burde gennemføres. Det glæder os også i den forbindelse, at der de nordiske lande imellem har været enighed om, at forbruger beskyttelsesniveauet ikke måtte sænkes ved gennemførelsen af dette minimums direktiv.

Så alt i alt skal jeg med disse afsluttende og meget rosende bemærkninger på Socialdemo-

kratiets vegne tilkendegive vores fulde støtte til det fremsatte lovforslag.

Erling Oxdam (V):

Der var engang noget i dansk ret, der hed aftalefrihedens grundsætning: Et ord var et ord, og det stod der i gode gamle Danske Lov 5.1.1. og 5.1.2., som jeg skal undlade at citere for ikke at bruge tiden med det.

Kontraktfriheden i Danmark er imidlertid på en lang række områder blevet udhulet eller indskrænket, således også i aftaleloven af 1917, § 36, som dog først for nylig er kommet ind. Ifølge den kan en aftale tilsidesættes helt eller delvis, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redegjort handlemåde at gøre aftalen gældende. Alerede den bestemmelse giver domstolene et ret frit skøn til at tilsidesætte urimelige aftaler, dvs. at erklære dem ugyldige.

I bemærkningerne til justitsministerens lovforslag står der da også, at generalklausulen i aftalelovens § 36 i det væsentligste opfylder EF-direktivets krav til national ret.

I Venstre finder vi, at lovforslaget i nogen grad overfortolker direktivet, og at man benytter implementeringen til at skærpe den pågældende lovgivning. Hele det nye kapitel til aftaleloven kunne måske efter vor mening udelades, men der er altså tale om et EF-direktiv.

Specielt finder vi det betænkeligt – og det omtalte ordføreren for Socialdemokratiet også – at domstolene ikke blot kan statuere ugyldighed, men positivt kan gå ind og ændre indgåede aftaler. Det finder vi er temmelig vidtgående. Selv om man måske også tilstræber nordisk retsenhed her, er det noget nyt i dansk ret, at vi skal have domstolene til at hjælpe med, hvordan folks kontrakter skal være.

Vi finder det også betænkeligt, at man benytter lejligheden til at ændre forbrugerbegrebet, således at det subjektive element helt er udeladt, og at man altså har en forhåndsformodning om, at der er tale om forbruger køb; det mener vi også er for vidtgående. Derimod finder vi, at beskyttelsen mod lovvalgsaftaler er i orden; det er rimeligt nok. Vi må altså om end lidt nølende tilslutte os, at den subjektive rekvisit udgår.

Men når nu regeringen alligevel har taget kreditaftaleloven op og skal have ændret den også, har jeg en kærkommen anledning til at nævne følgende to forhold, der ligger mig stærkt på sinde. Det er vist en almindelig opfattelse, at kreditaftaleloven har pålagt pengeinstitutterne og andre professionelle kreditgivere en

række forpligtelser, uden at forbrugerne har vist reel interesse for at modtage den mængde af informationer, der kræves i loven.

Jeg vil gerne her spørge ministeren, om han – selvsagt med respekt for EF-direktivet – vil nedsætte en arbejdsgruppe, der kan overveje, om ikke lovens restriktive krav kan lempes. Det er altså kreditaftaleloven, det drejer sig om.

Det andet punkt er, at der bl.a. ud fra mine egne erfaringer i praksis er meget, der i dag viser, at der er stor juridisk uklarhed om, hvorledes man skal kategorisere fysiske personer, der deltager i spekulationsarrangementer m.v.

Vil ministeren tage initiativ til – eventuelt i den arbejdsgruppe, jeg nævnte før angående kreditaftaleloven – at lade disse spørgsmål indgå? Hvis ministeren finder, at det bør prioriteres, så vil man måske overveje at lade en juridisk ekspert give et responsum om dette emne, som jo er strengt juridisk, men vel også politisk.

Gitte Seeberg (KF):

Det Konservative Folkeparti tilslutter sig med glæde harmoniseringer på EU-området, hvor harmoniseringer er fornuftige og hensigtsmæssige.

Vi finder imidlertid, at lovforslaget indeholder en række vidtgående bestemmelser, som rækker væsentlig videre, end hvad der kræves i henhold til direktivet.

Reglen i aftalelovens § 36, stk. 1, gælder både for forbruger køb og køb mellem erhvervsdrivende, og for så vidt angår aftalelovens bestemmelser, må vi tage afstand fra ændringen i § 36, stk. 1.

Der er i dansk ret aftalefrihed som et grundlæggende princip. Den gældende bestemmelse regulerer dette forhold fuldt ud, og ændringen er ikke påkrævet, som jeg ser det, for at opfylde direktivet.

Når Det Konservative Folkeparti tager afstand fra netop denne bestemmelse, skyldes det, at det efter vores opfattelse er meget betænkeligt at overlade det til domstolene at foretage konkrete rettelser og ændringer i kontraktforhold.

Bestemmelsen vil, som det fremgår af ordlyden, medføre, at man kan ændre eller tilsidesætte en aftale. Den gældende bestemmelse volder ingen problemer, da den i realiteten betyder, at hvis f.eks. et enkelt vilkår er i strid med redegjort handlemåde eller lignende, vil domstolene isoleret kunne tilsidesætte denne bestemmelse i en kontrakt. Den øvrige del af kontrakten vil da forblive gældende. F.eks. kan domstolene tilsi-

desætte en bestemmelse om renter, omkostning, udregning eller tilsvarende. Alternativt kan domstolene tilsidesætte hele aftalen.

Med den foreslåede bestemmelse kan domstolene direkte gå ind og fastsætte aftalevilkår. Denne form for aftaleret, hvor domstolene efter eget skøn kan fastsætte enkelte vilkår for kontrakter, kan vi ikke tilslutte os.

Der er ganske vist lagt op til, at domstolene skal vise tilbageholdenhed med at ændre aftalevilkår, men jeg finder det alligevel ikke betryggende, at dette overlades til domstolene.

Det Konservative Folkeparti vil derfor lægge vægt på, at dette spørgsmål nøje overvejes, og at man gør sig konsekvenserne helt klart; der er tale om et endog meget alvorligt indgreb mod den frie aftaleret.

Jeg vil herefter gå over til at kommentere de nye bestemmelser om forbrugerftaler i aftaleloven.

De bestemmelser, der i medfør af EF-direktivet skal harmoniseres, har jeg ingen bemærkninger til, og Det Konservative Folkeparti tilslutter sig derfor disse.

EF-direktivet omhandler kun standardkontrakter og ikke kontrakter med individuelt forhandlede vilkår. Det foreslåede nye kapitel i aftaleloven finder anvendelse både på aftaler i deres helhed og på enkelte vilkår i en aftale.

I lighed med tidligere lovgivning på forbrugerretsområdet er der omvendt bevisbyrde. Den erhvervsdrivende skal således bevise, at et vilkår har været til individuel forhandling. Hvis det f.eks. direkte fremgår af en kontrakt, at man har fraveget standardbestemmelser, finder jeg det ikke rimeligt med omvendt bevisbyrde. Den erhvervsdrivende er ikke altid den stærke i spillet. Vi skal have regler, som beskytter forbrugerne, men det er ret og rimeligt, at der sker en afvejning af interesserne på begge sider. Jeg mener derfor, vi må være forsigtige med at indføre for vidtgående regler; forbrugerne skal også have et ansvar.

Under udvalgsarbejdet vil vi konkret spørge ministeren, på hvilke områder loven går længere end direktivet. Vi vil således sandsynligvis stille ændringsforslag, når vi har modtaget svar på spørgsmålene.

Jeg kan i det hele tilslutte mig hr. Erling Ox-dams bemærkninger om det u hensigtsmæssige i forbrugerftalelovene generelt. Jeg ved – også af egen erfaring, jeg er også advokat – at det er en række meget vanskelige love at operere med, som forbrugerne faktisk heller ikke bruger, såle-

des som hr. Erling Oxdam blandt andet var inde på.

Hvad angår de foreslåede ændringer i aftaleloven, er der alt i alt flere forhold, som Det Konservative Folkeparti mener skal overvejes i lovforslaget.

Hvad angår de love, som omtales sidst i lovforslaget, købeloven og omsætning af fast ejendom m.v., er jeg enig i, at det af EF-direktivet fremgår, at det må være ordlyden.

Anne Baastrup (SF):

I SF finder vi, at justitsministeren er kommet rimelig fornuftigt fra det problem, at direktivets generelle beskyttelsesniveau er lavere end det niveau, der er gældende i Danmark.

Det er klart, at vi ikke kan acceptere en forringelse af vilkårene for forbrugerne. Fastholdelsen af § 36 uden ændring på grund af direktivet er derfor en god løsning, og vi går således ud fra, at fortolkningen af § 36 ikke under nogen omstændigheder berøres af direktivets tilstedeværelse eller denne lovændring, hvilket jeg gerne vil have bekræftet af justitsministeren.

Det er ligeledes i orden, at man åbner mulighed for, at brugen af aftalelovens § 36 kan udvides til også at omfatte ændringerne i en aftale. De sager, som domstolene ofte får forelagt, hvor forbrugeren selv er interesseret i at fastholde aftalen med visse ændringer, er, så vidt jeg har forstået, løst ved, at man i stedet har indgået forlig. Det er lidt mere besværligt, og vi hilser derfor ændringen velkommen.

Men så er der i et bilag til lovforslaget optrykt en liste over kontraktvilkår. Listen er vejledende, og direktivet er et minimumsdirektiv. Men i og med at denne liste er optrykt som bilag til lovforslaget, må man under udvalgsarbejdet nøje få afklaret, hvilken retlig virkning dette bilag har.

Særlig vil jeg allerede nu bede justitsministeren om at afklare, hvilken betydning punkt 2 har. Her fastsættes der mulighed for, at en leverandør af finansielle tjenesteydelser reelt ensidigt og uden varsel kan bringe en aftale til ophør, ændre rentesatsen eller ensidigt ændre vilkårene. Dette kan og må man ikke i henhold til dansk ret, og jeg vil bede ministeren om klart at præcisere, at disse undtagelser ikke vil få betydning for danske domstole.

Tom Behnke (FP):

Forslaget her er endnu et bevis på, at man i dette Ting laver lovgivning, hvor man beskytter bor-

geren imod borgeren selv. Jeg kan godt være med så langt som til, at vi laver en lovgivning, hvor vi beskytter borgerne mod overgreb fra andre borgere; men hvad borgeren selv gør, og hvordan borgeren selv disponerer, det må borgeren selv finde ud af.

Det er en barnepigementalitet, at man laver en lovgivning, hvor man i den grad prøver at beskytte den enkelte borger mod borgerens egne handlinger. Det her ville svare lidt til, at hr. Jacob Haugaard udvidede sit forslag om medvind på cykelstierne til, at cykelstierne skal føres i rør, og at der skal være mindst 100 m mellem hver cyklist – og så skal rørene i øvrigt være forret med skumgummi, så man endelig ikke kommer til skade, hvis man skulle risikere at falde af cyklen.

Det er en barnepigementalitet uden lige. Vi må overlade til den enkelte borger som forbruger at træffe sine valg og tage konsekvenserne af dem. I sidste samling talte Fremskridtspartiet også imod det daværende lovforslag nr. L 211 om markedsføringsloven. Det drejede sig om den anden del af dette EF-direktivs gennemførelse. Vi er lige så meget imod det her forslag; vi er indædte modstandere af overformynderi.

Forslaget her er overflødigt. Det er et unødvendigt forslag. Det ville være rigeligt og fuldt tilstrækkeligt, hvis man havde generalklausulen, nemlig § 36 i aftaleloven.

Jeg synes, det er en illusion, når man forsøger at sælge dette forslag ved en henvisning til et EF-direktiv. Jeg er helt overbevist om, at med den millimeterpræcise lovgivning, vi har i Danmark, ville EF – eller for den sags skyld EU, som det hedder i dag – ikke bebrejde Danmark noget som helst, hvis vi undlod at gennemføre de ændringer, som justitsministeren her lægger op til.

Lad mig så også sige, at der i den skriftlige fremsættelse til lovforslaget i anden spalte står: »Indholdsmæssigt medfører dette forslag alene« – og læg mærke til dette ord, alene – »den ændring, at der ved afgørelsen af, om en aftale er en forbruger aftale, som udgangspunkt ikke kan lægges vægt på, om den erhvervsdrivende vidste eller burde vide, at den anden part var forbruger.«

Det vil sige, at man pålægger den erhvervsdrivende et objektivt ansvar. Den erhvervsdrivende skal herefter til at undersøge sine kunder. Jeg synes, det er helt urimeligt, at man pålægger den erhvervsdrivende dette, og at man fratager forbrugerne – borgerne – den ret, de har til at træffe et valg og tage de konsekvenser, det indebærer.

Gunhild Husum (RV):

Justitsministerens lovforslag ligger fint i forlængelse af Det Radikale Venstres ønske om selvfølgelig at gennemføre de civile retlige dele af Rådets direktiv om urimelige kontraktforhold i forbruger aftaler, men også om at forbedre de generelle forhold for forbrugerne.

Justitsministeren har oplyst, at lovforslaget er udarbejdet i en arbejdsgruppe med deltagelse af embedsmænd fra forskellige nordiske lande. Det er fornuftigt, at vi tilstræber fælles fodslag på dette område.

Dermed baner loven også vejen for, at vi i Danmark kan få den praksis, som allerede kendes i de andre nordiske lande, at domstolene kan ændre urimelige aftaler, hvilket er en beføjelse, der ligger ud over, hvad vi i dag kender fra aftalelovens § 36. På baggrund af dette kan Det Radikale Venstre støtte det videre udvalgsarbejde med lovforslaget.

Keld Albrechtsen (EL):

Da mit partis ordfører, hr. Bruno Jerup, desværre ikke kan være til stede, skal jeg meddele, at Enhedslisten naturligvis på ingen måde vil tage hensyn til, om der foreligger et EF-direktiv eller ej, men da indholdet i dette her ser ud til at være særdeles fornuftigt, vil vi støtte det.

Justitsministeren (Bjørn Westh):

Denne gang kan jeg vist ikke takke alle for umiddelbar tilslutning til det hele; men jeg mener dog at kunne sige, at jeg kan takke et flertal for umiddelbar tilslutning til bestemmelserne i lovforslaget.

Der er naturligvis en politisk forskel her i salen med hensyn til ønsket om forbrugerbeskyttelse, og jeg synes, det er blevet afspejlet i ordførertalerne og i de tilkendegivelser, der har været.

Jeg er glad for, at det nordiske samarbejde på området er lykkedes, og at den tidligere justitsminister har taget hensyn til det, så det har kunnet indarbejdes i lovforslaget på den måde, det er sket her. Der er ikke sket nogen forringelser i det samarbejde, selv om vi også går ind i et andet samarbejde.

Jeg mener ikke, der er for megen forbrugerbeskyttelse i lovforslaget. Jeg mener, det betyder et fremskridt for forbrugerne, og det er også derfor, vi har udformet det på den foreliggende måde.

Jeg vil sige til fru Gitte Seeberg, at jeg ikke nærer den betænkelighed ved domstolene i

Danmark, som jeg forstår at Det Konservative Folkeparti gør. Der har bl.a. været en efter min mening meget seriøs henvendelse fra en højesteretsdommer, og det er derfor, vi har taget denne bestemmelse med.

Til fru Anne Baastrup vil jeg sige, at der ingen ændring sker i de generelle bestemmelser med hensyn til § 36. Generalklausulen i aftalelovens § 36 gælder i de tilfælde, der ville være urimelige eller i strid med redelig handle måde, og den bliver ikke ændret med dette lovforslag. Med hensyn til fru Anne Baastrups spørgsmål vedrørende listen om aftalevilkår er den kun vejledende, og man kan altså ikke slutte deraf, at de ting, der ikke er opregnet, ikke er omfattet af listen.

I øvrigt glæder jeg mig til at svare på de spørgsmål, der vil komme fra udvalget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 18: Forslag til lov om ophævelse af lov om forsikring af varer og fragt mod krigsfare til søs. Af erhvervsministeren (Mimi Jakobsen). (Fremsat 26/10 94).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Poul Andersen (S):

Det fremsatte lovforslag indebærer, at forsikringskunder fuldt ud kan tegne krigsforsikring af varer under transport hos de private forsikringselskaber på samme konkurrencemæssige vilkår, som forsikringsinstituttet Dansk Krigs-

søforsikring for Varer tilbyder i dag, herunder også hvad angår forsikringsdækningens omfang.

Der er altså ikke længere noget behov for krigsforsikringsdækning gennem instituttet af varer under transport, og derfor er behovet og forudsætningen for opretholdelse af en delvis statsgaranteret krigsforsikring for varer ikke længere til stede.

Det er også positivt, at staten ved ophævelsen af denne lov får et provenu på 1,5 mia. kr., og at det samtidig slås fast, at krigsforsikringen af skibe opretholdes.

Socialdemokratiet kan derfor fuldt ud tilslutte sig lovforslaget.

Kai Dige Bach (KF):

Her har vi en sjælden vare fra en minister, nemlig et forslag om at ophæve en lov og endog nedlægge et institut, hvis opgaver skal løses af det private erhvervsliv. Det kan vi rent principielt godt gå ind for, og så må vi i udvalget se på de økonomiske fordele og ulemper.

Annette Just (FP):

Jeg kan på Fremskridtspartiets vegne sige, at det er glædeligt, at man nu har fået nogle ordninger, så denne særlov er unødvendig, og derfor går Fremskridtspartiet varmt ind for at ophæve loven.

Erhvervsministeren (Mimi Jakobsen):

Jeg er da lidt ked af den manglende talelyst, men til gengæld må jeg tage det som udtryk for, at det er et forslag, som kan vække almindeligt bifald i Folketinget, og jeg vil gerne takke de ordførere, der har nået at udtale sig, for tilslutningen.

Jeg kan se på uret og konstatere, at det har taget et sted mellem 2 og 3 minutter at tjene 1,5 mia. kr. til statskassen, og jeg kan bare sige: Gid vi dog havde nogle flere af den slags forslag!

I øvrigt vil jeg sige, at de øvrige spørgsmål, der måtte være blevet rejst her under førstebehandlingen, naturligvis kan rejses i udvalget. Men jeg ser det i hvert fald selv som et totalt ukompliceret forslag, som den tidligere regering – i forlængelse af, hvad hr. Kai Dige Bach sagde – ville have kaldt et privatiseringsforslag. Jeg synes nu, vi skal pille ideologierne ud og til gengæld sige, at det er et yderst fornuftigt, pragmatisk forslag, som udviklingen har gjort det muligt at gennemføre.

Jeg takker for tilslutningen.